

EDITORIAL

Ipakigbisog an panginabuhi ha butnga han kagutom ngan kakurian

Makangaralas an datos nga igin-gawas han guberno hini nga naglabay hiunong ha pan-ekonomiya nga kamutangan ha nasud. Unom ha kada napulo nga Pilipino an nahihia-gum han "igo-igo tubtub grabe nga kagutom" hadton Nobyembre 2020. Damo an kinahanglan nga umutang agud makalapay ha kagutom. Haros usa kamilyon nga trabahador an waray pa gihapon trabaho ha Metro Manila ngan karanit nga mga prubinsya kahuman nga lugwayan na an mga restriksyon ha ekonomiya hadton Abril. Segurado nga mas dako an mga aktwal nga ihap hini.

Masobra usa katuig na nga gin-aatubang han katawhan an krisis han COVID-19 ngan dugang la nga naggrabe an ira kamutangan. Kadungan han paghitaas han kaso han nagugutom, nawawarayan han trabaho, ngan nawawarayan han pakabuhi. Sanglit sugad han nagtikang pa la an

mga *lockdown* hadton nakalabay nga tuig, utro nga nahikit-an an karayhak han burubligay han mga Pilipino yana, partikular ha mga *community pantry* nga ispontanyo nga binutho ha bug-os nga nasud. Pangilal-an ini han natikadamo nga Pilipino nga nakakareyalisar nga paltos ngan waray malalauman ha rehimen Duterte agud magkadungan nga puuhon an bayrus ngan tagdon an natikahilarum nga kakablasan. Sanglit kinahanglan nira sumarig ha kalugaringon nira nga kusog ngan kabaltok agud ungbawan an krisis.

Kinahanglan mag-organisa an katawhan ngan buligan an kada tag-sa. Ha kabaryuhan, kinahanglan mag-pakusog an mga rebolusyunaryo nga organisasyon masa han mga parag-uma agud maglansar han agraryo nga rebolusyon. Kinahanglan nira adman ngan ipakigbisog an reporma ha tuna, kalakip an minimum nga programa han pagpamenos han plete ha tuna,

P19 bilyon pondo han NTF-ELCAC, ginpapanawagan nga ipanhatag komo ayuda

NAKIG-USA AN NATIONAL Democratic Front-Eastern Visayas ha natikahiluag nga panawagan nga ialutaga na la an badyet han National Task Force to End Local Communist Armed Conflict (NTF-ELCAC) komo ayuda ha mga Pilipino nga naapektuhan han mga *lockdown* ngan bagyo nga Bising.

Kinusog an panawagan nga tanggalan han badyet an NTF-ELCAC kahuman ini suknaon tungod ha pag-*red tag* hini ha mga organisador han mga *community pantry*. An mga *community pantry* mga pampubliko nga istakan han pagkaon nga poyde kuhaan han hin-o man nga nanginginahanglan ngan butangan han hin-o man nga naruyag maghatag. Luyo han pakaraot han NTF-ELCAC, natukod na ha bug-os nga nasud an maabot 807 nga *community pantry* hadton Abril 29. Padayon ini nga naserbisyo ha mga nagugutom ngan nakarawat han mga donasyon.

Sigon ha NDF-EV, ginpapamatud-an la han mga pahayag han NTF-ELCAC nga dunot ngan pasista an ira institusyon nga diri angay kumarawat han kwarta han katawhan. Kinahanglan ibasura na gud la an nasering nga *task force* ngan papagbatunon an mga upisyal hini nga responsable ha pagbutang han mga inosente nga sibilyan ha peligro ha ngaran han ira kontra-komunista nga kalurongan.

Ginsering liwat han NDF-EV nga an P19 bilyon nga pondo han NTF-

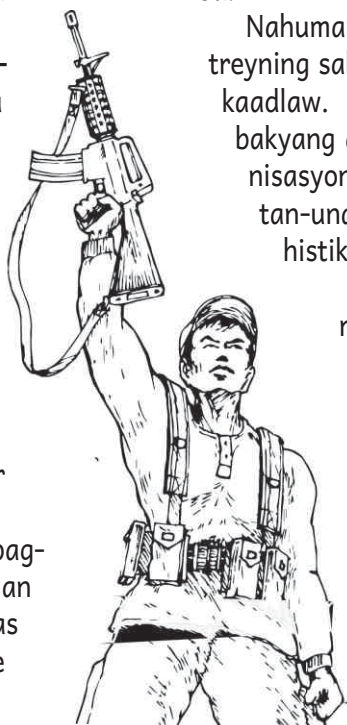
Duha nga tropa han 87th IB, patay ha operasyon isnayp han BHB

DUHA NGA SUNDALO an napatay han BHB-Western Samar (Arnulfo Ortiz Command) ha operasyon isnayp hini ha bag-o nga tindog nga kampo han 87th Infantry Battalion ha bawbaw han singbahan ha Brgy. Beri, Motiong hadton Abril 8 han aga.

Kahaman han madinaugon nga taktikal nga opensiba han BHB, ginbayaan han mga sundalo an ira kampo. Kumuha pa hira han mga sibilyan komo taming para makaatras ngan diri mabira han mga kasama. Samtang, talwas nga nakaatras an mga Pula nga mangaraway.

Pagpahiara militar, baton han BHB ha RCSP. Samtang, duha kaplatun han BHB-AOC an nakahaman han pagpahiara militar hadin Marso. Nagpahiara an mga Pula nga mangaraway ha pira nga topiko han Batakan nga Kurso Pulitiko-Militar (BKPM.)

Katuyuanan han pagpahiara nga isahon an panmilitar nga kapas han mga yunit. Kaparte ini han pagbalik han

mga kasama ha lugar diin mayda mga sundalo nga naghihimo han operasyon nga Retooled Community Support Program (RCSP). Pangandam nira ini para ha gitgitay nga aragway ngan ha paglansar han mas damo nga taktikal nga opensiba.

Nahaman han BHB-AOC an treyning sakob hin tulo tubtub lima kaadlaw. Mahugot nira nga kabakyang an mga kaapi han organisasyon masa labina an kabatan-unan ha pagseguro han lohistika ngan seguridad.

Signon pa kan Ka Catriona, lider han organisasyon han kabatan-unan, "Diri kami nagruruhaduha nga bul-iwan an amon mga personal nga buruhaton tungod kay nasasantop namon an importansya hini nga mga aktibidad." ■

Ika-48 nga anibersaryo han NDFP, ginselebrar butnga han FMO

MARAYHAK NGA GINSELEBRAR han masa nga parag-uma ngan hukbong bayan ha Northern Samar an ika-48 nga anibersaryo han National Democratic Front of the Philippines (NDFP) hadin Abril 24, butnga han tunga katuig na nga nakapokus nga operasyon militar o FMO han kaaway.

Luyo han suso nga operasyon han AFP-PNP, nakatambong ha selebrasyon an mga parag-uma ngan alyado tikang ha unom nga baryo agud utro nga padig-unon an ira pagkakaurusa kontra ha militarisasyon.

Naipasaro ha programa an presente nga kamutangan han erya nga tikang pa hadton Disyembre ginlansaran han FMO. Gindun-an liwat kun kay ano rebolusyon la an nag-uusahan nga solusyon ha kakurian

nga ira gin-aantos. Sugad liwat, ginklaro an mga palisiya ha mga baryo nga aada ha ilarum han rebolusyunaryo nga gubyerno, nga nag-tutumuyo nga makab-ot han katawhan an murayaw nga kinabuhi ngan sadang nga pakabuhi.

Kahaman han programa, nakapanhatag pa an hukbo hin mga panpropaganda nga materyales agud isahon an diwa nga mapan-ato han masa. ■

"Ipakigbisog...", tikang ha paypay 1

pagpaumento han suhol han trabahador ha uma, pagpamenos han plete ha higamit ha produksyon, pagpaumento han kita ha produksyon, ngan pagpamenos ha usura. Kinahanglan maglansar han kampanya para isahon an agrikultural nga produksyon ngan kita butnga han grabe nga krisis ha ekonomiya. Ha kasyudaran, kinahanglan ipakigbisog han mga trabahador, mga kablas-ha-syudad, kabatan-unan-estudyante ngan mga propesyunal, an ira pan-ekonomiya nga interes sugad han suhol, pabalay, ngan pankatilingban nga serbisyo, ngan isahon ini ha balitang han pampulitika nga pakigbisog.

Yawe an kontrapyudal nga pakigbisog ha pagpanday ha makaklase ngan militante nga kapukawan han masa. Pinaagi hini nasasantop nira an kamahinungdanon han pagpasulong han demokratiko nga rebolusyon han katawhan. ■

"P19 bilyon...", tikang ha paypay 1

ELCAC kaparte la han bilyun-bilyon kapiso nga ginmalmagastar han rehimen Duterte para ha kontra-insurhensiya. Nagastos ini hin diri mamenos ha ₱200 milyon kada hugna han nakapokus nga operasyon militar o FMO. Ha Eastern Visayas, diri mamenos ha 16 nga bungto an ginlansaran han FMO, diin an usa nga FMO nag-iha na hin masobra duha katuig. Kadungan hini an dirudiretso nga mga Retooled Community Support Program ha ngatanan nga prubinsya, nga nag-iha tikang pira kabulan ngadto ha pira katuig.

Samtang, sinsilyo la an gin-alutaga nga ayuda ha mga nawarayan hin trabaho ngan pakabuhi tungod ha mga lockdown. Mas damo naman ha ginlalauman an magugutom ngan magkukuri kahuman han usa kasemana nga manlasurbo an bagyo nga Bising ngan utro nga pahilawigon an mas mahugot nga lockdown hadton Abril. ■

Lima kasiglo han armado nga pakig-away ha EV

Ginselebrar han mga rebolusyunaryo nga pwersa hadton Abril 27 an Adlaw han Armado nga Kagitingan. Naserbe ini nga pahinumdom nga hiton nga adlaw hadton 1521, nagtikang an organisado nga armado nga pag-ato han katawhan Pilipino kontra ha mga langyaw nga mananakop ngan klase nga naniniyupi ha ira.

Pareho han iba nga parte han kamurupud-an, nagserbe nga teatro an Eastern Visayas ha lima kasiglo han armado nga pakig-away han katawhan. Ha pagsakop ngan pagperdi nira han kada mananakop, naisa ha mas hitaas nga balitang an ira pakig-away. Ini nga kasaysayan naserbe nga inspirasyon ngan baul-karikuhan han mga leksyon labina para ha natikadamo nga rebolusyunaryo ha panahon han rehimen US-Duterte.

Armado nga pag-ato ha kolonyalista nga Espanyol

Samtang mayda mga katutubo nga Pilipino nga kumarawat ha mga Espanyol, sugad han mga aada ha isla han Homonhon ha Eastern Samar ngan ha Limasawa ha Southern Leyte, waray pag-iba binutho gihapon an matiyupion nga katuyuanan han mga langyaw nga mananakop. Gin-atuhan han katawhan an Singbahan nga Katoliko, nga kabulig han Espanya ha pagsakop.

Ha mga syahan nga armado nga pag-alsa han katawhan gin-atuhan nira an sistema nga tributo (pagbuhis para ha hadi) ngan an magdarahug nga pamaagi han pagkilkil hini ha ira. Kaagsuban sobra-sobra an pagbubuhis ha ira. Kun hin-o an nadiri magbayad o diri makabayad ginpipriso o gintotortyur. Usa ha pinakasyahan nga pag-alsa ha Pilipinas amo an ginlansar han katawhan han presente nga Carigara, Leyte ha pangunguna ni Bankaw hadton 1621-1622. Dinhi ginpanruba han kalalakin-an, kababayinan ngan kabatan-unan an mga propyedad han usa nga singbahan.

Gin-atuhan liwat han mga Pilipino an pwersahay nga pagpatrabaho ha ira agud magtrosis, maghimo han mga barko

ngan magserbe komo tripulante. Hadton Hunyo 1649, binutho ha presente nga Palapag, Northern Samar an hiluagan nga pag-alsa nga ginpangunahan ni Agustin Sumuroy, usa nga piloto han barko. Kahuman niya patayon an usa nga padi, nagmartsa an katawhan ngadto ha kumbento, ginpaiwas an mga prayle ngan ginsunog an singbahan. Kahuman hini, haros dudrungan nga nag-alsa an iba nga mga baryo ha ligid han dagat, tubtub adton nga apiki ha Catbologan diin nakabase an poder han Espanya ha prubinsya. Kumadto ha kabukiran an mga rebelde ngan dinhi nagtindog han base diin gindeklara nira an pagtukod han usa nga rebolusyunaryo nga gubyrno.. Adlaw-gab-i nira nga gin-atake an mga sundalo nga Espanyol. Han idemanda han mga langyaw an ulo ni Sumuroy, ginpadad-an hira han mga Pilipino han ulo han baboy.

Bisan pa kun ha dayuday napatay gihapon hi Sumuroy tungod ha mga nagtraydor nga Pilipino, waray pag-iba naglarab an mga pag-alsa ngadto ha kasapit nga prubinsya han Sorsogon, Masbate, ngan Cebu. Nalalain an pag-alsa nira Sumuroy tungod ha isipontanyo nga pag-api han iba nga taghi-maryo ngan pag-

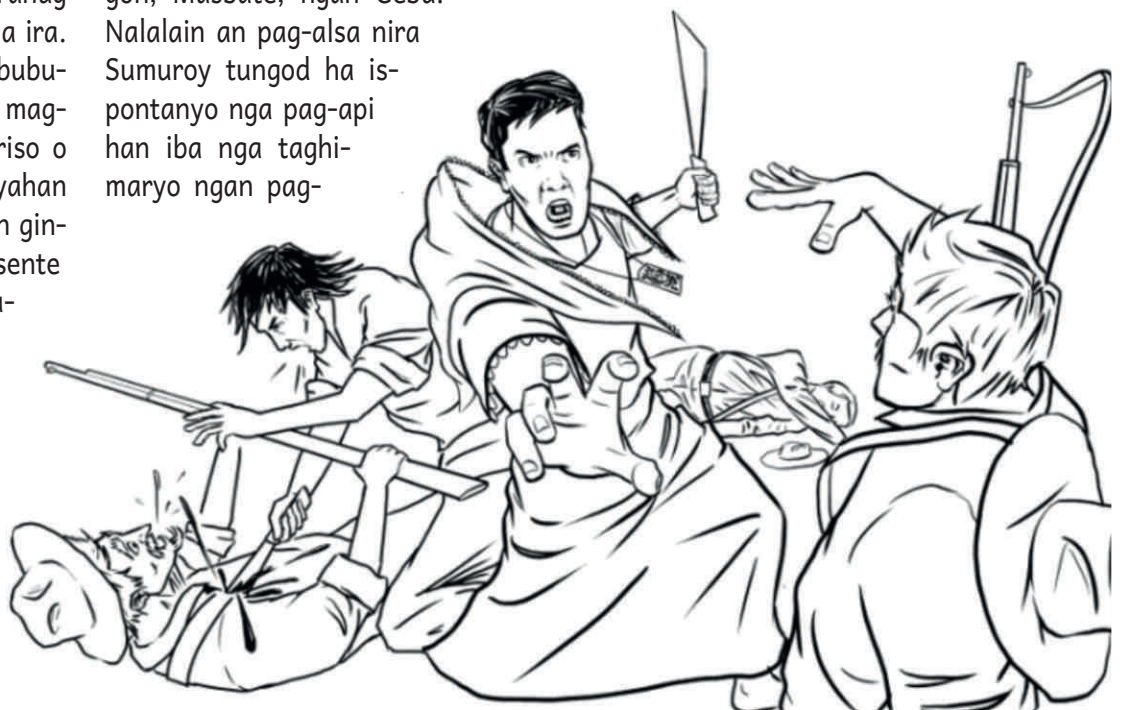
samwak han mga pag-alsa. Ginbutok hira han papreho nga eksperyensya han paniniyupi ngan pananalumpigos. Nagin hiluagan an pagsuporta han masa dinhi, nga bisan an mga waray pumartisipar ginkikit-an an mga rebelde komo ira tagtalwas.

Tubtub 1762 mayda pa nahisumat nga armado nga pag-ato ha Samar. Bisan kun madugo nga ginpuypoy han Espanya, ginproyba hini nga waray tubtuban an kamadarahug han mga mananakop ngan pinaagi la han rebolusyon matatalwas an katawhan. Dugang nga naduso an mga sugad kanda Andres Bonifacio nga ipasulong an gerra han pagtatalwas kontra ha Espanya ha tuig 1896.

Rebolusyon Pilipino kontra ha Amerika

Nagin kaparte an armado nga pakig-away han mga Samarnon ngan Leyteño ha magdinaugon nga pag-ato ha imperyalismo nga US, nga sumaliwan ha Espanya komo bag-o nga langyaw nga mananakop. Nagin madig-on nga base an mga rebolusyunaryo nga gubyrno nga natukod han katawhan ha magkalain-lain

"Lima kasiglo..." sundan ha paypay 4

"Lima kasiglo...", tikang ha paypay 4

nga parte han Samar, sugad han Gandara ngan Balangiga, para ha armado nga pag-ato kontra ha mga sundalo nga Amerikano.

Usa ha mga popular nga kadaugan an Agway ha Catubig, ha Northern Samar hadton Abril 15, 1900. Sorpresa nga gin-atake han 600 nga gerilya nga Pilipino nga armado han bolo, pistola, bangkaw ngan riple an mga sundalo han 43rd US Infantry Regiment. Gumamit an mga Pilipino han mga kanyon ngan riple agud paatrasan an bug-os nga rehimyento ngadto ha usa nga singbahan. Kahuman han upat kaadlaw, hul-os nga napaiwas han mga Pilipino an kaaway.

Septyembre 28 han sunod nga tuig, ha Balangiga, Eastern Samar, sorpresa liwat nga gin-atake han mga gerilya nga Pilipino an Company C han 9th US Infantry Regiment nga nagkampo ha plasa, nagtortur, nangabuso ha kababayin-an, pwersahay nga nagpatrabaho ngan nagdiri ha katawhan nga magpakabuhi. Ha tunog han mga lingganay, dudrungan nga umatake an mga sundalo nga Pilipino nga armado han sundang ngan dipang, ngan han katawhan nga mayda sundang, kutsilyo ngan lokal nga armas. Napatay an 44-48 nga kaaway ngan umeskapo an 20 nga samaran. Nakumpiska an 100 nga riple ngan 28,000 nga bala.

Pag-abot han 1901, sumurender an traydor nga hi Emilio Aguinaldo ha mga Amerikano. Kundi nagpadayon an pag-ato han mga Pilipino. Usa hini an mga pulahanes ha Leyte hadton 1902-1907. Sugad han mga nahiuna nga pag-alsa han mga Pilipino, hiluagan an ginkarawat nira nga suporta labina tikang ha masa nga anakbalhas tungod kay gin-aatuhan nira an mga Amerikano nga nag-imponer han bag-o nga mga pakuri nga buhis ngan balaud. Maabot 500 tubtub 1,000 nga Pilipino nga armado la han sundang an nakakaperdi han mga kaaway nga armado han pusil.

Nagkamayda liwat han kagiusan nga pulahanes ha Samar. Hadton

1905, nakapailarum ha ira impluwen-siya an haros bug-os nga isla. Tubtub 2,000 nga mangaraway an namomobilisa nira para ha agway. Hadton Disyembre 1904, gin-ambus han 1,000 nga pulahanes an 43 nga tropa han maka-Amerikano nga Philippine Constabulary ha gin-ngaranan nga Agway ha Salog han Dolores ha Eastern Samar. Hadton 1906, ha presente nga Mapanas, Northern Samar, sorpresa nga gin-atake han grupo nga ginpangunahan ni Nazario Aguillar an mga sundalo nga Amerikano. Nagpostura hira nga masurender kuno kan Gobernador George Curry agud maka-duok ngan makaatake. Napatay nira an 22 nga kaaway ngan umeskapo hi Curry.

Nag-iba tikang 1902 tubtub 1911 an kagiusan nga pulahanes ha Samar. Tungod kay mayda hira suporta han masa, damo kabeses hira nagdaug ngan nagdurot han grabe nga kaswalti ha kaaway. Naperdi la hira kahuman dugngan an mga sundalo nga Amerikano ha isla ngan mapatay an pinakaurhi nga lider nga hi Isidro Pompac. Inabot 7,000 nga pulahanes an naghalad han ira kinabuhi kontra ha Amerika.

Nagpapadayon nga kagitingan

Ha pagtukod han Partido Komunista ng Pilipinas hadton 1930 ngan han Hukbong Bayan Laban sa Hapon (Hukbalahap) hadton 1942, naisa ha mas hitaas nga balitang an pag-ato han katawhan Pilipino. Ginlansar

han katawhan an ginerilya nga pakig-gerra ha bug-os nga nasud, kalakip an Kabisayaan. Umato ha mga sundalo nga Hapon an mga gerilya nga Pilipino samtang sumurender la an mga pwersa nga ginpapamunuan han US.

Han bumalik an imperyalismo nga US agud utro nga sakupon an Pilipinas, nagtukod ini han niyutiyo nga rehimen nga amo an nakaperdi ngan nakapasurender ha Hukbalahap. Atubangan han bag-o nga pamaagi han kaaway, ginkinahanglan liwat han katawhan Pilipino an usa nga bag-o nga estratehiya. Hadton 1968, utro nga gintukod an Partido ha giya han Marxismo-Leninismo-Maoismo, ngan gintukod liwat hini an Bagong Hukbong Bayan agud maglansar han demokratiko nga rebolusyon han katawhan ha linya han panmaihaan nga gerra han katawhan.

Tikang hadto, nagpurisge ngan nagpabilin na an rebolusyunaryo nga kagiusan ha Eastern Visayas. Magkalain-lain man an balitang han kakusgon hini, tubtub yana gin-uundong hini an interes han masa nga Pilipino ngan ginbubutok hira para ha pakig-away kontra ha naghahadi ngan naniniyupi nga klase. Pursigido an mga rebolusyunaryo nga pwersa nga ipasulong an gerra han katawhan tubtub ha hul-os nga kadaugan. ■

